

European Criminal Records Information System

Europos Sąjunga išklėlė tikslą laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje užtikrinti Europos piliečiams aukšto lygio saugumą ir pabrėžė, kad būtina dėti visas pastangas, kad būtų užtikrintas veiksmingas Europos atsakas į nusikalstamumą, visų pirma – į sunkius tarpvalstybinius nusikaltimus ir terorizmą. Kompetentingoms valstybių narių valdžios institucijoms svarbu greitai ir veiksmingai keistis nuosprendžių registru informacija. Nacionaliniai teismai neturėtų priiminėti nuosprendžių remdamiesi vien informacija apie ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius, įtraukta į nacionalinius nuosprendžių registrus, nežinodami apie apkaltinamuosius nuosprendžius kitose valstybėse narėse, ir taip leisdami nusikaltėliams nuslėpti savo praeitį, persikeliant iš vienos valstybės narės į kitą. Veiksmingas valstybių narių bendradarbiavimas ir keitimasis duomenimis apie nuteistuosius iš nuosprendžių registru yra būtina gero bendros teisingumo ir saugumo erdvės veikimo sąlyga.

Siekiant užtikrinti veiksmingą tarpvalstybinį bendradarbiavimą, keičiantis teistumo duomenimis, konstatuota, kad keitimosi tarp valstybių narių mechanizmas turi būti grindžiamas kompiuterine sistema, kuria informacijos apie apkaltinamuosius nuosprendžius perdavimas būtų atliekamas greitu elektroniniu būdu, o perduodama informacija suprantama vienodai visose valstybėse narėse. Atsižvelgdama į tai, Europos Sąjungos Taryba 2009 m. vasario 26 d. priėmė Tarybos pamatinį sprendimą 2009/315/TVR dėl valstybių narių keitimosi informacija iš nuosprendžių registro organizavimo ir turinio (OL 2009 L 93, p. 23) (toliau – Tarybos pamatinis sprendimas). Tarybos pamatiniu sprendimu siekiama, kad informacija apie bet kurio ES piliečio ankstesnius teismų priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius būtų prieinama visų valstybių narių teismams ir teisėsaugos institucijoms baudžiamosiose bylose ikiteisminio tyrimo, teismo nagrinėjimo ir apkaltinamojo nuosprendžio vykdymo etapu. Nustatant įvairias prievoles apkaltinamąjį nuosprendį priėmusiai valstybei narei ir pilietybės valstybei narei, Tarybos pamatiniu sprendimu užtikrinama, kad kiekviena valstybė narė, kitai valstybei narei paprašius, galėtų pateikti visą ir išsamią informaciją apie savo piliečių apkaltinamuosius nuosprendžius. Pamatinis sprendimas grindžiamas principu, kad kiekviena valstybė narė saugo visą informaciją apie savo piliečių atžvilgiu priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius, įskaitant kitose valstybėse narėse priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius. Informacijos mainai tarp valstybių narių paskirtų institucijų organizuojami decentralizuotai, siekiant keistis informacija apie baudžiamąsias bylas arba kitais nacionalinėje teisėje numatytais tikslais. Šitaip padedama įgyvendinti baudžiamųjų bylų teismų sprendimų savitarpio pripažinimo principą, o nacionalinės valdžios institucijos gali gauti informacijos apie teistumą, kuri gali būti svarbi tam tikrai veiklai (pvz., darbinantis vaikų priežiūros srityje). Be to, Pamatiniu sprendimu sudarytos sąlygos sukurti kompiuterizuotą sistemą, kuri leistų greičiau ir lengviau perduoti informaciją apie apkaltinamuosius nuosprendžius.

Vadovaujantis Tarybos pamatiniu sprendimu, Europos Sąjungos Taryba 2009 m. balandžio 6 d. priėmė Tarybos sprendimą 2009/316/TVR dėl Europos nuosprendžių registru informacinės sistemos (ECRIS) sukūrimo pagal Pamatinio sprendimo 2009/315/TVR 11 straipsnį (OL 2009 L 93, p. 33) (toliau – Tarybos sprendimas dėl ECRIS), kuriuo sukuriama Europos nuosprendžių registru informacinė sistema ECRIS – decentralizuota informacinių technologijų sistema, grindžiama kiekvienos valstybės narės nuosprendžių registro duomenų baze. ECRIS dėka, Europos Sąjungos valstybės narės informacija iš nacionalinių nuosprendžių registru keičiasi kompiuterizuotu būdu, naudojant standartizuotą formą bei nusikalstamų veikų ir sankcijų kodus. Tai leidžia perduodamą

informaciją visiems suprasti vienodai, ją verčiant mašiniu būdu. Be to, informacijos perdavimas vyksta žymiai greičiau. Europos Sąjungos Taryba valstybėms narėms buvo nustačiusi trejų metų terminą reikalingiems techniniams pakeitimams atlikti nuo formos ir keitimosi informacija apie apkaltinamuosius nuosprendžius elektroniniu būdu taisyklių patvirtinimo ir pareigą, pasibaigus nurodytam terminui – nuo 2012 m. balandžio 27 d., pradėti keistis informacija iš nacionalinių nuosprendžių registrų elektroniniu būdu, naudojant standartinę formą bent su viena valstybe nare.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, įgyvendindama Tarybos pamatinį sprendimą, 2010 m. sausio 12 d. nutarimu Nr. 27 „Dėl Lietuvos Respublikos centrinės institucijos, atsakingos už keitimąsi informacija apie teistumą, paskyrimo“, paskyrė Informatikos ir ryšių departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Informatikos ir ryšių departamentas) Lietuvos Respublikos centrine institucija, atsakinga už minėto Tarybos pamatinio sprendimo įgyvendinimą. Informatikos ir ryšių departamentas sėkmingai įgyvendino visas reikiamas teises ir technines priemones ir 2012 m. balandžio 27 d. pradėjo keistis teistumo informacija su Latvija per ECRIS. Šiuo metu Informatikos ir ryšių departamentas keičiasi teistumo informacija su 23 valstybėmis narėmis.

Europos Vadovų Taryba ir Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos ministrai ne kartą nurodė, kad labai svarbu gerinti dabartinę Europos nuosprendžių registrų informacinę sistemą (ECRIS). 2015 m. sausio 29 d. Rygoje padarytame Teisingumo ir vidaus reikalų ministrų pareiškime pabrėžta, kad keistis informacija apie nuosprendžius yra svarbu įgyvendinat bet kurią kovos su nusikalstamumu ir terorizmu strategiją. 2015 m. lapkričio 20 d. Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos posėdyje ministrai padarė išvadą, kad kovoti su radikalizacija, kuri yra terorizmo ir smurtinio ekstremizmo priežastis, baudžiamosios justicijos priemonėmis būtų lengviau, jei valstybės narės iki galo išnaudotų visas ECRIS galimybes, o Komisija pateiktų pasiūlymą išplėsti ECRIS, kad ji būtų taikoma ir trečiųjų šalių piliečiams. Tą pačią dieną pateiktose išvadose dėl kovos su terorizmu Taryba įpareigojo valstybes nares išnaudoti visas ECRIS galimybes. 2015 m. gruodžio 17–18 d. posėdžiavusi Europos Vadovų Taryba visų pirma pabrėžė, kad pastarojo meto teroristų išpuoliai – tai įrodymas, kad itin svarbu keistis išsamesne informacija apie teroristinę veiklą, o pirmiausia išplėsti Europos nuosprendžių registrų informacinę sistemą (ECRIS), kad ji būtų taikoma ir trečiųjų šalių piliečiams. Atsižvelgdama į visa tai, Europos Komisija 2016 m. sausio 19 d. pateikė pasiūlymą išplėsti ECRIS, kad ji būtų efektyviai taikoma ir trečiųjų šalių piliečiams. Atsižvelgiant į tai, kad ECRIS, keičiantis trečiųjų šalių piliečių duomenimis, yra nepatogi, sukuria administracinę našta valstybėms narėms ir dėl to išnaudojama tik 5 % sistemos galimybių, Europos Komisijos pasiūlymu siekiama įpareigoti valstybes nares privalomai informuoti viena kitą apie nuteistus trečiųjų šalių piliečius, taip pat kaupti ir keistis tokių asmenų pirštų atspaudais. Šiuo metu pasiūlymas yra svarstomas Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos darbo grupėse.